

Απόψεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την πρώτη εφαρμογή των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων» κατά το σχολικό έτος 2021-2022

*Κυριάκος-Κυπριανός Ν. Μαμμούς, Κωνσταντίνα Α. Τσώλη,
Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης, Θωμάς Κ. Μπαμπάλης,
Ευαγγελία Γαλανάκη*

Εισαγωγή

Η επένδυση σε μια εκπαίδευση που προωθεί την ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων οι οποίες θα καλύπτουν όλο το φάσμα της προσωπικότητας του ατόμου κρίνεται επιτακτική, προκειμένου το άτομο να ανταποκριθεί στις σύγχρονες επιταγές της κοινωνίας και της οικονομίας (Babalis & Tsoli, 2017). Σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αναγκαία συνθήκη αποτελεί ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου του σχολείου και η ενίσχυση της σχολικής εκπαίδευσης, ώστε το άτομο από την προσχολική ακόμα ηλικία να αποκτά ένα ευρύ φάσμα δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο για την προσωπική ολοκλήρωση και ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την απόκτηση της ιδιότητας του ενεργού πολίτη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016).

Υπό αυτό το πρίσμα, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων θέσπισε ένα σύνολο διατάξεων για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στην οποία, μεταξύ άλλων, εισάγεται το μάθημα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων» (Ν. 4692/2020). Τα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων» εφαρμόστηκαν ως εκπαιδευτική δράση πιλοτικά σε 218 σχολεία το σχολικό έτος 2020-2021, ενώ από το σχολικό έτος 2021-2022 αποτελούν αυτόνομο μάθημα με ξεχωριστό Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών σε όλες τις τάξεις του Νηπιαγωγείου, Δημοτικού και Γυμνασίου, με σκοπό την «ενίσχυση της καλλιέργειας ήπιων δεξιοτήτων, δεξιοτήτων ζωής και δεξιοτήτων τεχνολογίας και επιστήμης στις μαθήτριες και στους μαθητές». Στο ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος κυριαρχούν σύγχρονες μέθοδοι διδασκαλίας, όπως η ομαδοσυνεργατική, η διερευνητική και η βιωματική, ενώ οι τεχνικές διδασκαλίας που προωθούνται είναι ο καταγισμός ιδεών, τα σχέδια εργασίας (project), οι μελέτες περίπτωσης, τα παιχνίδια ρόλων, οι προσομοιώσεις κ.ά. (ΙΕΠ, 2021α).

Η ένταξη στην εκπαίδευση του καινοτόμου αυτού μαθήματος ικανοποιεί πρωτίστως την κοινωνική επιταγή για μια εκπαίδευση που είναι ικανή να ακολουθήσει τις εξελίξεις της οικονομίας και της ψηφιακής τεχνολογίας. Ωστόσο, η επιτυ-

χία του εγχειρήματος αποτελεί συνάρτηση πολλών παραγόντων, όπως οι γνώσεις και οι δεξιότητες των εκπαιδευτικών να υλοποιήσουν τις διδακτικές μεθόδους που απαιτεί η διδασκαλία του μαθήματος, καθώς και η υποστήριξη από το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα (π.χ. η εκπόνηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, η διασφάλιση υλικοτεχνικής υποδομής, η οργάνωση επιμορφωτικών δράσεων κ.ά.) (Μαρμούς, 2022· Χρήστου, 2021).

Εργαστήρια Δεξιοτήτων

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 94236/ΓΔ4/2021 Υπουργική Απόφαση, στα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων» οι στοχοθετημένες δεξιότητες ομαδοποιούνται και καλλιεργούνται σε τέσσερις κύκλους:

Α. *Δεξιότητες μάθησης* 21ου αιώνα (4cs), όπου περιλαμβάνονται η κριτική σκέψη, η επικοινωνία, η συνεργασία, η δημιουργικότητα, καθώς και ψηφιακές δεξιότητες.

Β. *Δεξιότητες της ζωής*, όπως κοινωνικές δεξιότητες, δεξιότητες της ψηφιακής ιθαγένειας, δεξιότητες διαμεσολάβησης και κοινωνικής ενσυναίσθησης, καθώς και δεξιότητες επιχειρηματικότητας.

Γ. *Δεξιότητες της τεχνολογίας, της μηχανικής και της επιστήμης*, όπως δεξιότητες διεπιστημονικής και διαθεματικής χρήσης των νέων τεχνολογιών, ψηφιακός γραμματισμός και ρομποτική.

Δ. *Δεξιότητες του νου*, όπως στρατηγική και πλάγια σκέψη, αναστοχασμός, κατασκευές και παιχνίδια, καθώς και δεξιότητες υπολογιστικής σκέψης.

Η διδασκαλία του μαθήματος εκτείνεται σε τέσσερις θεματικές ενότητες, οι οποίες προκύπτουν από τους Παγκόσμιους Δείκτες Αειφόρου Ανάπτυξης (Ι.Ε.Π., 2021α) και είναι οι ακόλουθες:

- Ζω καλύτερα – Ευ Ζην
- Φροντίζω το Περιβάλλον
- Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναισθήση και Ευθύνη
- Δημιουργώ και Καινοτομώ – Δημιουργική Σκέψη και Πρωτοβουλία

Ο Σύλλογος Διδασκόντων κάθε σχολικής μονάδας, στην αρχή του εκάστοτε σχολικού έτους, καθορίζει το ετήσιο σχέδιο δράσης με συγκεκριμένα «Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων», διάρκειας 5 έως 7 εβδομάδων το καθένα, που καλύπτουν συνολικά τις θεματικές ενότητες. Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται για τη διδασκαλία του μαθήματος αντλείται από την ειδικά διαμορφωμένη ψηφιακή πλατφόρμα του Ι.Ε.Π., «Πλατφόρμα 21+», η οποία περιλαμβάνει σχέδια δράσης, προγράμματα καλλιέργειας δεξιοτήτων, φύλλα δραστηριοτήτων και αξιολόγησης, οπτικοακουστικό υλικό, καθώς και ενημερωτικό υλικό ανά τάξη και βαθμίδα εκπαίδευσης.

Μέθοδοι διδασκαλίας

Στη σύγχρονη παιδαγωγική αναδύεται η έννοια της «Νέας μάθησης», που αποβλέπει στην προετοιμασία των μαθητών για να κατακτήσουν τις δεξιότητες τις οποίες επέβαλαν οι οικονομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές αλλαγές της παγκοσμιοποίησης. Η «Νέα μάθηση» οφείλει να συνδυάζει ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας, να αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες και να εγκαθιδρύει νέες συνθήκες μάθησης, αλληλεπίδρασης, επικοινωνίας και διερεύνησης (Kalantzis & Cope, 2013· Πασιάς, Φλουρής, & Φωτεινός, 2016).

Στο ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος «Εργαστήρια Δεξιοτήτων», η ενίσχυση και η καλλιέργεια των δεξιοτήτων των μαθητών προωθείται μέσα από σύγχρονες μαθητοκεντρικές μεθόδους διδασκαλίας, όπως είναι οι ακόλουθες:

i. Η *Ομαδοσυνεργατική* διδασκαλία, που λειτουργεί ως πλαίσιο αλληλεπίδρασης για την καλλιέργεια δεξιοτήτων συνεργασίας και επικοινωνίας, καθώς και για την ανάπτυξη κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς του πολίτη και διαμόρφωσης υγιούς ταυτότητας των μαθητών (Παπαστυλιανού, 2020). Βέβαια, ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι καταλυτικός για την αποτελεσματική εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου. Πρωτίστως, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει επίγνωση της ευαίσθητης ισορροπίας που δημιουργείται στο εσωτερικό της ομάδας, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην εμπιστοσύνη ή στον ανταγωνισμό, στη δραστηριοποίηση ή στην αδράνεια (Φρυδάκη, 2009). Ως εκ τούτου, ο εκπαιδευτικός οφείλει να μεριμνά για τον προσεκτικό σχεδιασμό και την οργάνωση κατάλληλων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με στόχο την παρακίνηση και την ενίσχυση των μαθητών, ώστε να εμπλακούν και να διεκδικήσουν ενεργούς ρόλους, απολαμβάνοντας τα οφέλη από τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση μέσα στην ομάδα (Ματσαγγούρας, 2008· Μπαμπάλης, 2011).

ii. Η *Διερευνητική* ή *Ανακαλυπτική* προσέγγιση ως μεθοδολογία ανάπτυξης των δεξιοτήτων υπολογιστικής σκέψης, προσομοίωσης και μοντελισμού, βασίζεται στη φυσική περιέργεια του μαθητή και οδηγεί στην κατανόηση της γνώσης μέσω ερωτήσεων, υποθέσεων, πειραμάτων, παρατηρήσεων και αναλύσεων (Αργύρη, 2020). Στο πλαίσιο της διερευνητικής διδασκαλίας, ο εκπαιδευτικός αποδέχεται ότι πλέον δεν αποτελεί αποκλειστικό φορέα μετάδοσης γνώσης, παύει να είναι καθοδηγητικός και λειτουργεί ως βοηθός και υποστηρικτής στην προσπάθεια των μαθητών, διαμορφώνοντας κλίμα εμπιστοσύνης, ασφάλειας και δημιουργικότητας.

iii. Η *Βιωματική μέθοδος διδασκαλίας* ενδείκνυται για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων της κοινωνικής ζωής, της ψηφιακής ιθαγένειας, της διαμεσολάβησης και της κοινωνικής ενσυναίσθησης (Μαχαιρίδου, 2020). Αποτελεί μια σύγχρονη

προσέγγιση – με βαθιές ρίζες στην Παιδαγωγική, από την εποχή του Jean Piaget (βλ. Γαλανάκη, 2005) – που συνδυάζει ποικίλες μορφές και τεχνικές διδασκαλίας, οι οποίες συγκλίνουν στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η εμπειρία στη διαδικασία της μάθησης (Δεδούλη, 2002). Ο εκπαιδευτικός οφείλει να οργανώνει τη μαθησιακή διαδικασία με πρόκληση της ενεργού συμμετοχής των μαθητών μέσα από δραστηριότητες προσανατολισμένες στο «learning by doing». Οι βιωματικές δράσεις απαιτούν μια συστηματική καθοδήγηση των μαθητών, ώστε να αναπτύσσουν ποικιλία ικανοτήτων και δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στους στόχους της κάθε δράσης (Τριλίβα & Αναγνωστοπούλου, 2008).

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό πως η εφαρμογή του μαθήματος «Εργαστήρια Δεξιοτήτων» όχι μόνο απαιτεί άρτια επιστημονική και παιδαγωγική κατάρτιση από τους εκπαιδευτικούς, αλλά και προϋποθέτει από εκείνους να διαθέτουν κατάλληλες δεξιότητες, ώστε να αξιοποιούν τις μεθόδους διδασκαλίας, ιδίως για θεματικές ενότητες στις οποίες οι ίδιοι πιθανώς να μην έχουν προηγούμενη εμπειρία (Τσώλη, 2018). Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να κατέχουν ψηφιακές δεξιότητες και ευχέρεια στη χρήση και δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου, για να μπορούν να αξιοποιούν και να προσαρμόζουν το προτεινόμενο ψηφιακό υλικό της πλατφόρμας του Ι.Ε.Π. στις ανάγκες της εκάστοτε σχολικής τάξης.

Σκοπός και επιμέρους στόχοι της παρούσας έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να αποτιμηθεί ο βαθμός εξοικείωσης των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στη χρήση των σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας τις οποίες απαιτεί το μάθημα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων» και ταυτόχρονα να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα εφαρμογής του μαθήματος κατά το πρώτο έτος καθολικής (και όχι πιλοτικής) εισαγωγής του στη σχολική εκπαίδευση (σχολικό έτος 2021-2022). Αυτό συνιστά και την πρωτοτυπία της παρούσας έρευνας. Ως επιμέρους στόχοι της έρευνας τέθηκαν:

- η διερεύνηση του βαθμού αξιοποίησης από τους εκπαιδευτικούς των σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας στο πλαίσιο των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων»,
- η ανίχνευση των παραγόντων που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας του μαθήματος «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»,
- η αξιολόγηση του κατά πόσο τα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων» πέτυχαν να καλλιεργήσουν στους μαθητές τις δεξιότητες που επιδιώκονται σύμφωνα με τους στόχους του μαθήματος και
- η καταγραφή των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων».

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας βασίστηκαν στους παραπάνω στόχους και διαμορφώθηκαν ως εξής:

- Σε ποιον βαθμό οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας στο πλαίσιο των «Εργαστηρίων Δεξιότητων»;
- Διαφοροποιούνται οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη χρήση μεθόδων διδασκαλίας στο πλαίσιο των «Εργαστηρίων Δεξιότητων» ως προς το φύλο, τη διδακτική εμπειρία και το μορφωτικό υπόβαθρο;
- Σε ποιον βαθμό η υλοποίηση των «Εργαστηρίων Δεξιότητων» οδηγεί τους μαθητές στην ανάπτυξη των δεξιότητων μάθησης, ζωής, τεχνολογίας και σκέψης;
- Ποιοι είναι οι κυριότεροι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας των «Εργαστηρίων Δεξιότητων»;
- Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών ώστε να ανταποκρίνονται στο διδακτικό τους έργο στα «Εργαστήρια Δεξιότητων»;

Μέθοδος

Συμμετέχοντες

Στην έρευνα συμμετείχαν 110 εκπαιδευτικοί που υπηρετούσαν κατά το σχολικό έτος 2021-2022 σε Δημοτικά σχολεία αρμοδιότητας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Αττικής. Από αυτούς, 83 ήταν γυναίκες (75,5%) και 27 ήταν άνδρες (24,5%). Η πλειονότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού του δείγματος της έρευνας αποτελούνταν από Δασκάλους, ενώ συμμετείχαν και εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων που διδάσκουν ξένες γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά), Εικαστικά, Μουσική, Πληροφορική και Φυσική Αγωγή. Το δείγμα, αν και ήταν αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού της έρευνας, εντούτοις ήταν συμπτωματικό, δηλαδή περιλάμβανε τα άτομα με τα οποία ήταν εφικτή η άμεση επικοινωνία για τη συμμετοχή τους στην ερευνητική διαδικασία. Αυτό αποτελεί ασφαλώς έναν περιορισμό για τη δυνατότητα γενίκευσης με βάση τα ευρήματα της παρούσας έρευνας.

Μέσα και διαδικασία συλλογής δεδομένων

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων ήταν ένα αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε με βάση τον σκοπό, τους στόχους και τα ερωτήματα της έρευνας. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από τους συμμετέχοντες, καθώς και η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκαν τον Μάιο 2022 μέσω του εργαλείου Google Forms. Το ερωτηματολόγιο περιείχε κλειστές ερωτήσεις δεδομένης απάντησης, καθώς

και ερωτήσεις τύπου Likert με 5 πιθανές απαντήσεις (1 = Καθόλου, 2 = Λίγο, 3 = Αρκετά, 4 = Πολύ, 5 = Πάρα πολύ). Μετά τις απαραίτητες τροποποιήσεις και βελτιώσεις που πραγματοποιήθηκαν από την πιλοτική έρευνα, οι ερωτήσεις ομαδοποιήθηκαν σε τέσσερις ερευνητικούς άξονες:

- *Δημογραφικά στοιχεία εκπαιδευτικών* (8 ερωτήσεις), τα οποία αποτελούν και τις ανεξάρτητες μεταβλητές της έρευνας. Περιλαμβάνουν το φύλο, την ειδικότητα, το επίπεδο σπουδών, τα έτη διδακτικής υπηρεσίας κ.ά.
- *Διδακτική Μεθοδολογία* (25 ερωτήσεις), όπου καταγράφηκαν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση συγκεκριμένων μεθόδων διδασκαλίας που απαιτούνται για την υλοποίηση των δράσεων των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων», όπως η Παραδοσιακή, η Ομαδοσυνεργατική, η Εξατομικευμένη, η Απαγωγική και η Επαγωγική, η Διερευνητική και η Βιωματική διδασκαλία. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και αφορούν τα χαρακτηριστικά των μαθητών, των εκπαιδευτικών και του σχολικού περιβάλλοντος.
- *Εργαστήρια Δεξιοτήτων* (28 ερωτήσεις), όπου αξιολογήθηκε η υλοποίηση κάθε θεματικής ενότητας του μαθήματος «Εργαστήρια Δεξιοτήτων». Επιπλέον, οι ερωτήσεις αυτού του άξονα είχαν ως στόχο την αξιολόγηση των δεξιοτήτων που οι εκπαιδευτικοί καλούνται να καλλιεργήσουν στους μαθητές (μάθησης, κοινωνικής ζωής, τεχνολογίας, σκέψης κ.ά.).
- *Διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών* (4 ερωτήσεις), όπου καταγράφηκαν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την αναγκαιότητα επιμόρφωσής τους, με στόχο την ενίσχυση της επιστημονικής και παιδαγωγικής τους κατάρτισης.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Η μεθοδολογική προσέγγιση για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας υπαγορεύθηκε από ποικίλους παράγοντες, όπως ο σκοπός της έρευνας, η φύση του φαινομένου που ερευνάται, τα διαθέσιμα μέσα, η πρόσβαση στο δείγμα της έρευνας κ.ά. (Cohen, Manion, & Morrison, 2008). Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, κρίθηκε κατάλληλη η επιλογή μιας περιγραφικής ερευνητικής προσέγγισης και, συγκεκριμένα, η μέθοδος της επισκόπησης, η οποία χρησιμοποιείται ευρέως στην εκπαιδευτική έρευνα. Μέσω αυτής, συνελέγησαν ποσοτικά δεδομένα για τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το ερευνώμενο θέμα.

Μέθοδος στατιστικής ανάλυσης

Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό λογισμικό IBM SPSS Statistics 25.0. Για τις κατηγορικές μεταβλη-

τές υπολογίστηκαν οι απόλυτες συχνότητες (f) και τα ποσοστά % και για τις διατακτικές μεταβλητές (ερωτήσεις τύπου Likert) υπολογίστηκαν οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις. Ακολούθως, για να ελεγχθούν οι σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών, χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (chi-square test).

Αποτελέσματα

Τα ευρήματα που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας παρουσιάζονται ομαδοποιημένα ανά ερευνητικό άξονα.

Δημογραφικά στοιχεία εκπαιδευτικών

Η σύνθεση του δείγματος περιλάμβανε κυρίως δασκάλους, ενώ οι υπόλοιπες ειδικότητες συμμετείχαν επαρκώς ακολουθώντας και την κατανομή των ειδικοτήτων που υπηρετούν σε κάθε Δημοτικό σχολείο (ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021). Συγκεκριμένα, 84 (76,4%) ήταν ΠΕ70-Δάσκαλοι, 3 (2,7%) ήταν ΠΕ05-Γαλλικής, 5 (4,5%) ήταν ΠΕ06-Αγγλικών, 1 (0,9%) ήταν ΠΕ07-Γερμανικής, 4 (3,6%) ήταν ΠΕ08-Καλλιτεχνικών, 3 (2,7%) ήταν ΠΕ11-Φυσικής Αγωγής, 1 (0,9%) ήταν ΠΕ79-Μουσικής και 9 (8,2%) ήταν ΠΕ86-Πληροφορικής. Ως προς την υπηρεσιακή κατάσταση των εκπαιδευτικών του δείγματος, η πλειοψηφία 69 (62,7%) ήταν μόνιμοι εκπαιδευτικοί και 41 (37,3%) ήταν αναπληρωτές εκπαιδευτικοί.

Το επίπεδο σπουδών των εκπαιδευτικών δείχνει ότι η πλειονότητα, δηλαδή 52 άτομα (48,2%) κατέχει μόνο Βασικό Πτυχίο, το οποίο ήταν και προσόν διορισμού σε δημόσιο σχολείο, ενώ ακολουθούν 48 (43,6%) κάτοχοι Μεταπτυχιακού διπλώματος. Μόλις 6 (5,5%) είναι κάτοχοι Δεύτερου Πτυχίου, ενώ 3 (2,7%) είναι κάτοχοι Διδακτορικού διπλώματος. Σχετικά με την παρακολούθηση επιμόρφωσης για το μάθημα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων», 61 εκπαιδευτικοί (55,5%) απάντησαν θετικά.

Σχετικά με τα έτη διδακτικής υπηρεσίας των εκπαιδευτικών, προκύπτει ότι 34 (30,9%) ανήκουν στην κατηγορία διδακτικής εμπειρίας από 1 έως 10 έτη, 36 (32,7%) ανήκουν στην κατηγορία από 11 έως 20 έτη, 24 (21,8%) ανήκουν στην κατηγορία από 21 έως 30 έτη, ενώ 16 (14,5%) έχουν ήδη διδακτική υπηρεσία πάνω από 30 έτη.

Διδακτική μεθοδολογία εκπαιδευτικών στα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»

Αξιοποίηση μεθόδων διδασκαλίας

Αναγνωρίζοντας την παιδαγωγική αξία των μεθόδων με τις οποίες ο μαθητής τίθεται στο επίκεντρο του διδακτικού σχεδιασμού (Βιωματική, Ομαδοσυνεργατική, Εξατομικευμένη), οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν τις μεθόδους αυτές

υψηλότερα (πάνω από 3 στην πεντάβαθμη κλίμακα Likert), όπως φαίνεται στον Πίνακα 1. Η Βιωματική μέθοδος διδασκαλίας αναδείχθηκε ως κυρίαρχη στη σχολική τάξη κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος «Εργαστήρια Δεξιοτήτων».

Πίνακας 1. Περιγραφικοί δείκτες (μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις) για την αξιοποίηση των μεθόδων διδασκαλίας στα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»

Μέθοδοι	Μ.Ο.	Τ.Α.
Παραδοσιακή διδασκαλία διαλεκτικής μορφής	3,05	1,00
Ομαδοσυνεργατική	3,63	0,87
Εξατομικευμένη, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες των μαθητών	3,61	0,86
Απαγωγική, από το γενικό στο ειδικό	3,43	0,80
Επαγωγική, από το ειδικό στο γενικό	3,32	0,87
Διερευνητική (μελέτη περίπτωσης, σχέδια εργασίας κ.ά.)	3,26	1,08
Βιωματική (καταιγισμός ιδεών, προσομοίωση, παιχνίδια ρόλων κ.ά.)	3,81	0,96

Σημείωση. Κλίμακα 1-5. Υψηλοί βαθμοί δηλώνουν υψηλή αξιοποίηση των μεθόδων διδασκαλίας.

Συσχετίσεις των ατομικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευτικών με το είδος των μεθόδων διδασκαλίας

Για την εξέταση της σχέσης ανάμεσα στα ατομικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών και στις μεθόδους διδασκαλίας, διενεργήθηκε έλεγχος με το στατιστικό κριτήριο χ^2 (chi-square test), με ανώτατο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $p < 0,05$.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 2, η διδακτική εμπειρία των εκπαιδευτικών παρουσίασε στατιστικά σημαντική σχέση με αρκετές μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται στη διδακτική πράξη, όπως η Ομαδοσυνεργατική, η Εξατομικευμένη, η Απαγωγική και η Επαγωγική (βλ. Πίνακα 2). Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί με εμπειρία πάνω από 30 έτη χρησιμοποιούν πολύ συχνά αυτές τις μεθόδους, ενώ οι νεότεροι σε εμπειρία εκπαιδευτικοί παρουσιάζονται πιο διστακτικοί. Επιπλέον, ως προς το επίπεδο σπουδών των εκπαιδευτικών, αναδείχθηκε στατιστικά σημαντική σχέση σύμφωνα με την οποία οι εκπαιδευτικοί που είναι

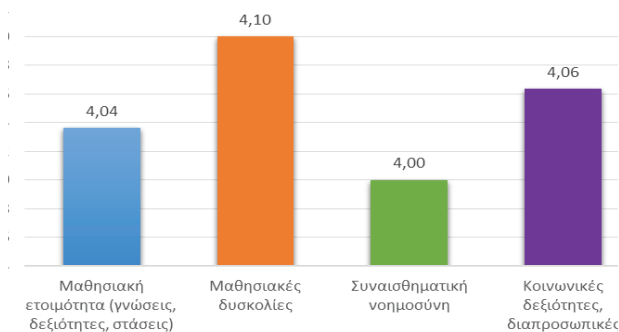
κάτοχοι Δεύτερου πτυχίου ή Μεταπτυχιακού διπλώματος είναι πάρα πολύ εξοικειωμένοι με την Ομαδοσυνεργατική και την Εξατομικευμένη μέθοδο διδασκαλίας.

Πίνακας 2. Αποτελέσματα ελέγχου με το στατιστικό κριτήριο χ^2 για τη σχέση των ατομικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευτικών με τις μεθόδους διδασκαλίας στα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»

Μέθοδοι Διδασκαλίας	Ατομικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών								
	Φύλο			Διδακτική εμπειρία			Επίπεδο σπουδών		
	χ^2	df	p	χ^2	df	p	χ^2	df	p
Παραδοσιακή	5,43	4	0,246	13,49	12	0,335	13,79	12	0,314
Ομαδοσυνεργατική	3,12	3	0,373	16,95	9	0,049	17,24	9	0,045
Εξατομικευμένη	6,32	4	0,176	28,85	12	0,004	52,45	12	0,000
Απαγωγική	3,05	4	0,549	25,64	12	0,012	17,40	12	0,135
Επαγωγική	3,22	4	0,521	21,08	12	0,049	10,92	12	0,536
Διερευνητική	3,44	4	0,487	12,50	12	0,406	12,48	12	0,408
Βιωματική	1,98	4	0,740	17,29	12	0,139	11,62	12	0,477

Παράγοντες αποτελεσματικότητας της διδασκαλίας

Ως προς την ανίχνευση των παραγόντων που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά των μαθητών, ο υψηλότερος μέσος όρος σημειώθηκε στις μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών (Μ.Ο. = 4,10), οι οποίες απαιτούν όχι μόνο εξατομικευμένη διδασκαλία από τον εκπαιδευτικό, αλλά και διαφοροποίηση σε επίπεδο σχολικής μονάδας, με παροχή παράλληλης στήριξης ή ίδρυσης τμήματος ένταξης. Ακολουθούν οι κοινωνικές δεξιότητες και οι διαπροσωπικές σχέσεις των μαθητών (Μ.Ο. = 4,06), οι οποίες συμβάλλουν στην επιτυχία των ομαδοσυνεργατικών και βιωματικών μεθόδων διδασκαλίας. Υψηλός μέσος όρος διαπιστώθηκε και για τη μαθησιακή ετοιμότητα (Μ.Ο. = 4,04), καθώς και για τη συναισθηματική νοημοσύνη των μαθητών (Μ.Ο. = 4,00) (βλ. Γράφημα 1).

Γράφημα 1. Χαρακτηριστικά των μαθητών (μέσοι όροι) που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας στα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»

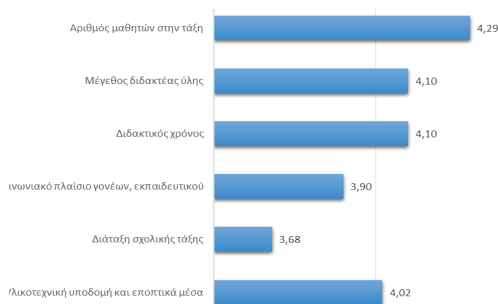
Οι εκπαιδευτικοί εμφανίστηκαν συνειδητοποιημένοι όσον αφορά την ευθύνη που έχουν οι ίδιοι για την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας τους και αξιολόγησαν με υψηλή βαθμολόγηση όλα τα χαρακτηριστικά που τους αφορούν (βλ. Πίνακα 3). Ο υψηλότερος μέσος όρος (Μ.Ο. = 4,36) σημειώθηκε στις επικοινωνιακές τους δεξιότητες που απαιτούνται για να διασφαλίζεται η ποιότητα επικοινωνίας και συνεργασίας μέσα στην τάξη. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν ότι η παιδαγωγική κατάρτιση αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την ποιότητα της μάθησης αποδίδοντας τον δεύτερο κατά σειρά υψηλότερο μέσο όρο (Μ.Ο. = 4,14).

Πίνακας 3. Χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών (μέσοι όροι) που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας στα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»

Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικών	Μ.Ο.
Επιστημονική κατάρτιση	4,10
Παιδαγωγική κατάρτιση	4,14
Εξοικείωση με μεθόδους διδασκαλίας	4,09
Επικοινωνιακές δεξιότητες	4,36
Ψηφιακές δεξιότητες	3,67
Διδακτική εμπειρία	4,05
Επαγγελματική ικανοποίηση	4,12
Εφαρμογή κανονισμών και προγράμματος σπουδών	3,27

Σημείωση. Κλίμακα 1-5. Υψηλοί βαθμοί δηλώνουν απόδοση υψηλής σημασίας στα χαρακτηριστικά.

Εξετάζοντας τα χαρακτηριστικά του σχολικού περιβάλλοντος, οι εκπαιδευτικοί του δείγματος προτάσσουν τον αριθμό των μαθητών στην τάξη (έως 25 μαθητές) ως τον σημαντικότερο παράγοντα που επιδρά στον διδακτικό σχεδιασμό και στην ποιότητα της μάθησης. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευτικοί αποδίδουν τον επόμενο υψηλότερο μέσο όρο (Μ.Ο. = 4,10) τόσο στον διδακτικό χρόνο όσο και στο μέγεθος της διδακτέας ύλης. Ακολουθούν, κατά σειρά, η υλικοτεχνική υποδομή και τα εποπτικά μέσα, το επικοινωνιακό πλαίσιο σχολείου-οικογένειας και, τέλος, η διάταξη της σχολικής τάξης (βλ. Γράφημα 2).

Γράφημα 2. Χαρακτηριστικά σχολικού περιβάλλοντος (μέσοι όροι) που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας στα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»

Αξιολόγηση των υποενοτήτων των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων»

Οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν τον βαθμό στον οποίο οι δράσεις του μαθήματος κατάφεραν να καλλιεργήσουν τις επιδιωκόμενες δεξιότητες στους μαθητές. Σύμφωνα με τον γενικό μέσο όρο κάθε ενότητας, οι εκπαιδευτικοί κατέταξαν στην υψηλότερη θέση την θεματική ενότητα «ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ» (Μ.Ο. = 3,42), ενώ ακολουθεί η ενότητα «ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» (Μ.Ο. = 3,11) και, στη συνέχεια, η ενότητα «ΖΩ ΚΑΛΥΤΕΡΑ – ΕΥ ΖΗΝ» (Μ.Ο. = 3,10). Ο χαμηλότερος γενικός μέσος όρος αποδόθηκε στη θεματική ενότητα «ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ» (Μ.Ο. = 2,45). Στον Πίνακα 4 αποτυπώνεται αναλυτικά η αξιολόγηση των υποενοτήτων της κάθε θεματικής ενότητας.

Πίνακας 4. Περιγραφικοί δείκτες (μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις) για την αξιολόγηση των υποενοτήτων των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων»

Θεματικές ενότητες	Μ.Ο.	Τ.Α.
ΖΩ ΚΑΛΥΤΕΡΑ – ΕΥ ΖΗΝ	3,10	1,16
ΥΓΕΙΑ: Διατροφή - Αυτομέριμνα, Οδική Ασφάλεια	3,21	1,09

Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία - Πρόληψη	3,30	1,08
Γνωρίζω το Σώμα μου - Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση	2,78	1,24
ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	3,11	1,16
Οικολογία - Παγκόσμια και Τοπική Φυσική Κληρονομιά	3,35	1,14
Φυσικές Καταστροφές, Πολιτική Προστασία	3,05	1,17
Παγκόσμια και Τοπική Πολιτιστική Κληρονομιά	2,94	1,16
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ	3,42	1,02
Ανθρώπινα Δικαιώματα	3,48	0,97
Εθελοντισμός, Διαμεσολάβηση	3,17	1,06
Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα	3,59	0,99
ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ	2,45	1,22
STEM - Εκπαιδευτική Ρομποτική	2,65	1,22
Επιχειρηματικότητα		
Αγωγή Σταδιοδρομίας - Γνωριμία με Επαγγέλματα	2,25	1,19

Σημείωση. Κλίμακα 1-5. Υψηλοί βαθμοί εκφράζουν υψηλή καλλιέργεια δεξιοτήτων.

Σύμφωνα με το Α.Π.Σ. των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων», οι δεξιότητες που καλούνται να καλλιεργήσουν οι μαθητές ομαδοποιούνται σε τέσσερις κατηγορίες. Οι εκπαιδευτικοί του δείγματος αξιολόγησαν υψηλότερα τις «ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 21ου ΑΙΩΝΑ» (Μ.Ο. = 3,43), ακολουθούν οι «ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΥ» (Μ.Ο. = 3,28), στη συνέχεια οι «ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ» (Μ.Ο. = 3,26), ενώ χαμηλότερα βρίσκονται οι «ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΤΗΣ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ» (Μ.Ο. = 3,02). Στον Πίνακα 5 αποτυπώνεται αναλυτικά η αξιολόγηση των δεξιοτήτων κάθε κατηγορίας.

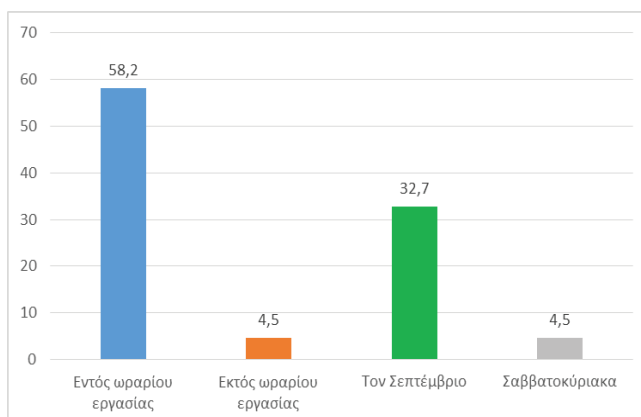
Πίνακας 5. Περιγραφικοί δείκτες (μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις) για την αξιολόγηση των δεξιοτήτων των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων»

Κατηγορίες	Μ.Ο.	Τ.Α.
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 21ΟΥ ΑΙΩΝΑ	3,43	1,04
Δεξιότητες μάθησης	3,55	0,98
Ψηφιακή μάθηση	3,40	1,00
Παραγωγική μάθηση μέσω των τεχνών και της δημιουργικότητας	3,35	1,15

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	3,26	1,17
Δεξιότητες κοινωνικής ζωής	3,53	1,15
Δεξιότητες της ψηφιακής ιθαγένειας	3,15	1,18
Δεξιότητες διαμεσολάβησης και κοινωνικής ενσυναίσθησης	3,41	1,15
Δεξιότητες επιχειρηματικότητας	2,96	1,13
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΤΗΣ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	3,02	1,13
Δεξιότητες της τεχνολογίας	3,05	1,08
Δεξιότητες διαχείρισης των Μέσων	3,14	1,10
Ρομποτική	2,87	1,20
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΥ	3,28	1,08
Στρατηγική Σκέψη	3,29	1,13
Πλάγια σκέψη	3,23	1,15
Ρουτίνες σκέψης και αναστοχασμός	3,25	1,08
Κατασκευές, παιχνίδια, εφαρμογές	3,49	1,01
Δεξιότητες υπολογιστικής σκέψης	3,14	1,02

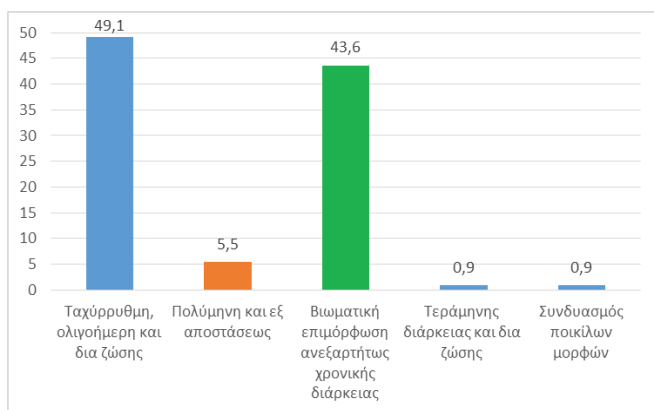
Διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών για τα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»

Γράφημα 3. Κατανομή του δείγματος των εκπαιδευτικών ($N = 110$) ως προς τον προτιμώμενο χρόνο επιμόρφωσης

Η συντριπτική πλειοψηφία ($n = 95$, 86%) των εκπαιδευτικών θεώρησε ότι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας. Οι εκπαιδευτικοί κατέταξαν στις πρώτες θέσεις την επιμόρφωση σχετικά με τη «Διδακτική Μεθοδολογία» και τις «Ψηφιακές Δεξιότητες». Σχετικά με τα χαρακτηριστικά υλοποίησης της επιμόρφωσης, προκύπτει ότι ο χρόνος κατά τον οποίο θα πραγματοποιηθεί είναι καθοριστικός, με την πλειοψηφία των εκπαιδευτικών του δείγματος ($n = 64$, 58,2%,) να προτιμά επιμορφωτικές δράσεις που πραγματοποιούνται μέσα στο ωράριο εργασίας και με απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα προκειμένου να την παρακολουθήσουν (βλ. Γράφημα 3). Ως προς τη μορφή της επιμόρφωσης, οι εκπαιδευτικοί εμφανίζονται μοιρασμένοι ανάμεσα σε ένα πρόγραμμα ταχύρρυθμης επιμόρφωσης που θα πραγματοποιηθεί διά ζώσης και σε ένα πρόγραμμα επιμόρφωσης που θα πραγματοποιηθεί με βιωματικό τρόπο (βλ. Γράφημα 4).

Γράφημα 4. Κατανομή του δείγματος των εκπαιδευτικών ($N = 110$) ως προς την προτεινόμενη μορφή επιμόρφωσης

Συζήτηση – Προτάσεις

Η παρούσα έρευνα εξέτασε τον βαθμό εξοικείωσης των εκπαιδευτικών που διδάσκουν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση με τις μεθόδους διδασκαλίας που απαιτούνται για την εφαρμογή των καινοτόμων δράσεων του μαθήματος «Εργαστήρια Δεξιοτήτων». Παράλληλα, η έρευνα στόχευσε να αναδείξει, από την οπτική των εκπαιδευτικών, τους παράγοντες που επιδρούν στην αποτελεσματική υλοποίηση των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων».

Ακολούθως, συζητούνται τα αποτελέσματα της έρευνας κατά ερευνητικό ερώτημα.

1. Σε ποιον βαθμό οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας στο πλαίσιο των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων»;

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν τη Βιωματική μέθοδο ως κυρίαρχη μέθοδο διδασκαλίας στη σχολική τους τάξη και τη συνδέουν με τους εκπαιδευτικούς στόχους που προωθούνται τα τελευταία χρόνια μέσα από τα νέα Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ. Αυτή η προτίμηση σε μία διδακτική προσέγγιση που φέρνει στο προσκήνιο τον ίδιο τον μαθητή και επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να οδηγεί τον μαθητή προς τη γνώση με βιωματικό τρόπο συνάδει με πρόσφατες έρευνες σχετικά με τις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας (Αγγούση, Γκαμπράνη & Γραμμένου, 2017· Κλημεντιώτη, 2019· Μαλαφάντης, 2005· Σταθάτου, 2021· Φυλακτού, 2018). Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί αξιοποιούν πολύ συχνά την Ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας, εύρημα που συγκλίνει και με την αποτίμηση της εφαρμογής των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων» (Ι.Ε.Π., 2022). Το εύρημα αυτό καταδεικνύει ότι οι εκπαιδευτικοί στο σύνολό τους αποδέχονται ότι η ενσωμάτωση στη διδασκαλία συμμετοχικών τεχνικών διευκολύνει την ενεργοποίηση όλων των μαθητών και είναι επιτακτική για την καλλιέργεια των δεξιοτήτων της συνεργασίας και της συνέργειας.

2. Διαφοροποιούνται οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη χρήση μεθόδων διδασκαλίας στο πλαίσιο των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων» ως προς το φύλο, τη διδακτική εμπειρία και το μορφωτικό υπόβαθρο;

Η διδακτική εμπειρία των εκπαιδευτικών παρουσιάζει στατιστικά ισχυρή συσχέτιση με τις μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται στη διδακτική πράξη. Συγκεκριμένα, αποτυπώθηκε η θετική διάθεση των νεοεισερχόμενων εκπαιδευτικών να προσαρμόσουν τον διδακτικό τους σχεδιασμό στις ατομικές δυνατότητες και ανάγκες των μαθητών, παρά τη μικρή τους εμπειρία. Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στην υψηλότερου επιπέδου επιστημονική και παιδαγωγική κατάρτιση των υποψήφιων εκπαιδευτικών ως απόρροια του εκσυγχρονισμού των προγραμμάτων σπουδών της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Ωστόσο, οι νεότεροι σε εμπειρία εκπαιδευτικοί παρουσιάζονται διστακτικοί στη χρήση συμμετοχικών τεχνικών, γεγονός που αναδεικνύει ότι, αν και διακατέχονται από ενθουσιασμό και διάθεση για καινοτομία, εντούτοις η έλλειψη εμπειρίας σε θέματα οργάνωσης δραστηριοτήτων και πειθαρχίας της τάξης τους στερεί την απαραίτητη ευελιξία που απαιτεί η χρήση της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου διδασκαλίας. Το εύρημα αυτό, κατά το οποίο υπάρχει ισχυρή συσχέτιση της διδακτικής εμπειρίας των εκπαιδευτικών με τις μεθόδους που χρησιμοποιούν στη διδασκαλία, συνάδει με τα ευρήματα άλλων σχετικών ερευνών

(Κοσκοσίδου, 2021· Μαλέτσκος, 2015· Οικονόμου, 2017· Στύλος, 2014), οι οποίες επιβεβαιώνουν μια διαφοροποίηση στο προφίλ του εκπαιδευτικού όσο αυξάνει η διδακτική εμπειρία του.

Το επίπεδο σπουδών των εκπαιδευτικών συσχετίζεται κατά στατιστικά σημαντικό τρόπο με την αξιοποίηση κυρίως της Ομαδοσυνεργατικής και της Εξατομικευμένης μεθόδου διδασκαλίας, αναδεικνύοντας ότι οι εκπαιδευτικοί που είναι κάτοχοι Δεύτερου πτυχίου ή Μεταπτυχιακού διπλώματος είναι πάρα πολύ εξοικειωμένοι με τις μεθόδους αυτές. Από τα παραπάνω γίνεται σαφές πως η εξέλιξη της επιστημονικής και παιδαγωγικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών πέραν του Βασικού πτυχίου, συμβάλλει σε μια αλλαγή προσανατολισμού του διδακτικού σχεδιασμού των εκπαιδευτικών. Συγκεκριμένα, επιλέγουν να θέσουν ως προτεραιότητα όχι το γνωστικό αντικείμενο, αλλά τη μαθησιακή διαδικασία, την οποία εμπλουτίζουν με συνεργατικές τεχνικές και διαφοροποιημένες δραστηριότητες, ώστε να ενισχύεται η εμπλοκή στη μάθηση όλων των μαθητών.

3. Σε ποιον βαθμό η υλοποίηση των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων» οδηγεί τους μαθητές στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων μάθησης, ζωής, τεχνολογίας και σκέψης;

Οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να αξιολογήσουν τις θεματικές ενότητες του μαθήματος, καθώς και τον βαθμό ανταπόκρισης των μαθητών στους αντίστοιχους εκπαιδευτικούς στόχους. Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών συμφώνησε ότι η μεγαλύτερη ενεργοποίηση των μαθητών παρατηρήθηκε στις δράσεις της θεματικής ενότητας «ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ», που είχαν ως στόχο την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και την ευαισθητοποίηση των μαθητών απέναντι στη διαφορετικότητα (φύλο, φυλή, χρώμα, θρησκεία, αναπηρία κ.ά.). Επιπλέον, οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά και στην υποενότητα «Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία – Πρόληψη» της θεματικής ενότητας «ΖΩ ΚΑΛΥΤΕΡΑ – ΕΥ ΖΗΝ», η οποία στόχευε στην καλλιέργεια συναισθηματικών δεξιοτήτων και στον προβληματισμό για θέματα εξαρτήσεων.

Ως προς την αξιολόγηση των επιδιωκόμενων δεξιοτήτων των μαθητών μέσα από την υλοποίηση των δράσεων των θεματικών ενοτήτων, οι εκπαιδευτικοί αποδίδουν αρκετά υψηλή βαθμολογία στις δεξιότητες μάθησης που απέκτησαν οι μαθητές. Το εύρημα αυτό θα μπορούσε να ερμηνευθεί από το γεγονός ότι οι δεξιότητες μάθησης, όπως η κριτική σκέψη, η επικοινωνία, η συνεργασία, η δημιουργικότητα κ.ά., είναι δεξιότητες που προωθούνται μέσα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα στο Δημοτικό, επομένως οι εκπαιδευτικοί είναι αρκετά εξοικειωμένοι με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση σχετικών δραστηριοτήτων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η άποψη των εκπαιδευτικών ότι οι ψηφιακές δεξιότητες των μαθητών εμπλουτίστηκαν σε μεγάλο βαθμό, καταδεικνύοντας κυρίως τις δεξιότητες της ψηφιακής μάθησης, τις δεξιότητες της ψηφιακής ιθαγένειας και τις δεξιότητες της διαχείρισης των μέσων. Αυτή η θετική στάση των μαθητών για τα ψηφιακά εργαλεία ήταν αναμενόμενη λόγω της εξοικειώσής τους με τα συνεργατικά εργαλεία του Διαδικτύου ως απόρροια της εφαρμογής της τηλεεκπαίδευσης τα προηγούμενα σχολικά έτη. Αντίθετα, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι οι μαθητές δεν κατάφεραν να καλλιεργήσουν επαρκώς τις δεξιότητες της τεχνολογίας και αξιολόγησαν με τη χαμηλότερη βαθμολογία τις δράσεις της εκπαιδευτικής ρομποτικής. Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στην έλλειψη του απαραίτητου εξοπλισμού, διότι δεν είναι εφοδιασμένες όλες οι σχολικές μονάδες με τεχνολογίες προσομοίωσης και STEM, καθώς και στην έλλειψη των απαραίτητων γνώσεων από τους εκπαιδευτικούς ώστε να οργανώσουν αποτελεσματικά τις σχετικές δραστηριότητες.

4. Ποιοι είναι οι κυριότεροι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας στο πλαίσιο των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων»;

Στην παρούσα έρευνα εξετάστηκαν συγκεκριμένοι παράγοντες που επιδρούν στην πορεία και αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας. Ως προς τα χαρακτηριστικά των μαθητών, έγινε σαφές πως η ετοιμότητα των μαθητών τόσο σε επίπεδο γνώσεων όσο και σε επίπεδο συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών επιδρά στην αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας. Το εύρημα αυτό συνάδει και με αποτελέσματα ερευνών σχετικά με τις μεθόδους διδασκαλίας, στις οποίες επιβεβαιώνεται ότι η μάθηση προάγεται με την ισόρροπη ανάπτυξη γνώσης και συναισθήματος (Γαλανάκη, 2011· Ζαγκότας, 2021· Κλημεντιώτη, 2019· Οικονόμου, 2017).

Σχετικά με τα ατομικά τους χαρακτηριστικά, οι εκπαιδευτικοί θεώρησαν τις επικοινωνιακές δεξιότητες που διαθέτουν ως τον σημαντικότερο παράγοντα που επηρεάζει την ποιότητα επικοινωνίας και τη συνεργασία σε επίπεδο τάξης. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί αναγνώρισαν ότι η παιδαγωγική κατάρτιση και η εξοικειώσή τους με ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την ποιότητα της μάθησης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκύπτει για τις ψηφιακές δεξιότητες των εκπαιδευτικών, οι οποίες δεν φαίνεται να επηρεάζαν τους εκπαιδευτικούς κατά τη διδακτική πρακτική. Αυτό το εύρημα έρχεται σε αντίθεση με σχετικές έρευνες στις οποίες επισημαίνεται η ανάγκη για βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών (Ζαρκάδας, 2018· Μάνεσης & Κακαβάς, 2016). Μια πιθανή ερμηνεία είναι ότι, λόγω της πρόσφατης εφαρμογής της τηλεεκπαίδευσης κατά την περίοδο της πανδη-

μίας COVID-19, η χρήση των Τ.Π.Ε. για την πραγματοποίηση της διδασκαλίας ήταν αναπόφευκτη και γενικευμένη.

Από τα χαρακτηριστικά του σχολικού περιβάλλοντος, ο αριθμός των 25 μαθητών που παρατηρείται στις σχολικές τάξεις των αστικών περιοχών στις οποίες υπηρετούσαν οι εκπαιδευτικοί της παρούσας έρευνας, αναδεικνύεται ως ανασταλτικός παράγοντας όχι μόνο για την οργάνωση της διδασκαλίας, αλλά και για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων στο σύνολό τους. Ένα ακόμα σημαντικό εμπόδιο που καταγράφηκε προκύπτει από τον συνδυασμό μεταξύ του διδακτικού χρόνου και του μεγέθους της διδακτέας ύλης που καλούνται να καλύψουν οι εκπαιδευτικοί σε ένα σχολικό έτος, εύρημα που επιβεβαιώνεται και από την αποτίμηση της εφαρμογής των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων» (Ι.Ε.Π., 2022). Στα αποτελέσματα της αποτίμησης καταγράφεται και η έλλειψη κατάλληλου υλικοτεχνικού εξοπλισμού στις σχολικές μονάδες, εύρημα που αναδεικνύεται και από την παρούσα έρευνα και ισοδυναμεί με αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να υποστηρίξει επαρκώς τις δράσεις των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων».

5. Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών ώστε να ανταποκρίνονται στο διδακτικό τους έργο στα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»;

Βασικό σημείο συμφωνίας των εκπαιδευτικών ήταν η πεποίθηση ότι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας του μαθήματος, γεγονός που συμφωνεί με τα αποτελέσματα και άλλων ερευνών (Πραδάκη, 2022). Αν και οι απαιτήσεις διδασκαλίας των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων» αξιολογούνται ως αυξημένες, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ι.Ε.Π. (2021β), στις εξ αποστάσεως ταχύρρυθμες επιμορφώσεις, από τον Ιούνιο 2021 έως τον Απρίλιο 2022, συμμετείχαν μόλις 67.847 εκπαιδευτικοί σε σύνολο 113.246 υπηρετούντων εκπαιδευτικών, 39.524 στο Γυμνάσιο, 73.722 στο Δημοτικό (ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021).

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί αναζητούν μια επιμόρφωση που θα πραγματοποιηθεί με βιωματικό τρόπο και θα τους επιτρέψει, ταυτόχρονα με την κατάκτηση των αντικειμένων της επιμόρφωσης, να εξοικειωθούν και με τη δημιουργία βιωματικών καταστάσεων μάθησης, προκειμένου να τις εφαρμόζουν και οι ίδιοι στη διδασκαλία των μαθημάτων τους. Το εύρημα αυτό συνάδει με τα αποτελέσματα της έρευνας της Χρήστου (2021), η οποία μελέτησε την πιλοτική εφαρμογή των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων» του σχολικού έτους 2020-2021. Ως προς τη μορφή της επιμόρφωσης, οι εκπαιδευτικοί επέλεξαν ένα πρόγραμμα ταχύρρυθμης επιμόρφωσης που θα πραγματοποιηθεί διά ζώσης, με φυσική παρουσία. Το αίτημα αυτό είναι κατανοητό, διότι οι συνθήκες της πανδημίας COVID-19 επέβαλαν την εξ αποστάσεως υλοποίηση

όλων των επιμορφωτικών δράσεων που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία δύο έτη, γεγονός που προκάλεσε την κόπωση των εκπαιδευτικών και την αρνητική στάση απέναντι σε άλλο ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα τέτοιας μορφής.

Συμπερασματικά, τα ευρήματα της παρούσας έρευνας παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς τον βαθμό στον οποίο οι εκπαιδευτικοί έχουν αντιληφθεί τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι ίδιοι στην πορεία της διδασκαλίας. Συγκεκριμένα, επιβεβαιώθηκε η εξοικείωση των εκπαιδευτικών με μεθόδους διδασκαλίας, όπως η Βιωματική, η Ομαδοσυνεργατική και η Εξατομικευμένη, οι οποίες ενδείκνυνται για την προαγωγή και ενίσχυση στους μαθητές των δεξιοτήτων που προβλέπονται στο Α.Π.Σ. των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων». Ωστόσο, δεν αναγνωρίζεται από την πλειονότητα των εκπαιδευτικών η ταυτόχρονη αξιοποίηση των μεθόδων αυτών στη διδακτική πράξη επαρκώς, γεγονός που αποδίδεται κυρίως στην έλλειψη γνώσεων και δεξιοτήτων από τους εκπαιδευτικούς, καθώς και στην έλλειψη διδακτικής εμπειρίας. Ως εκ τούτου, προκύπτει η πρόταση προς τους υπευθύνους της εκπαιδευτικής πολιτικής για τη διοργάνωση επιμορφωτικών προγραμμάτων, που θα ικανοποιήσουν την ανάγκη για προσαρμογή και εξέλιξη της διδακτικής επάρκειας του εκπαιδευτικού, ώστε να ανταποκρίνεται στις αυξημένες απαιτήσεις της διδασκαλίας του μαθήματος.

Επιπλέον, ως προς την υλοποίηση του μαθήματος «Εργαστήρια Δεξιοτήτων», καταγράφηκαν αρκετοί παράγοντες που επιδρούν ανασταλτικά, με τους σημαντικότερους να προέρχονται από το ίδιο το πλαίσιο του μαθήματος, όπως υπερφόρτωση διδακτέας ύλης συγκριτικά με τις λίγες ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα, περιορισμένο εκπαιδευτικό υλικό και δυσκολία αξιοποίησης του ψηφιακού περιεχομένου λόγω έλλειψης υλικοτεχνικής υποδομής στις σχολικές αίθουσες κ.ά.

Επομένως, γίνεται κατανοητό ότι η επιτυχία εφαρμογής οποιασδήποτε καινοτομίας, όπως το μάθημα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων», προϋποθέτει και τον ανάλογο ανασχεδιασμό του εκπαιδευτικού πλαισίου. Ως εκ τούτου, οι αρμόδιοι φορείς της εκπαίδευσης οφείλουν να φροντίσουν για την εφαρμογή υποστηρικτικών μέτρων, όπως παραγωγή συμπληρωματικού εκπαιδευτικού υλικού και εξοπλισμό όλων των σχολικών μονάδων με υλικοτεχνική υποδομή, διότι αυτά αποτελούν αναγκαίες συνθήκες για την επιτυχή υλοποίηση του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Αγγούση, Γ., Γκαμπράνη, Δ., & Γραμμένου, Μ. (2017). *Η βιωματική εκπαίδευση και οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή της στο δημοτικό σχολείο*. (Πτυχιακή Εργασία). Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Αργύρη, Π. (2020). *Η διερευνητική μάθηση ως μεθοδολογία ανάπτυξης των δεξιοτήτων υπολογιστικής σκέψης, προσομοίωσης και μοντελισμού στο Δη-*

- μοτικό Σχολείο. *Εργαστήρια Δεξιοτήτων - Θεματική Ενότητα: Φροντίζω το Περιβάλλον*. Αθήνα: Ι.Ε.Π.
- Babalıs, Th., & Tsoli, K. (2017). *Classroom life*. New York: Nova Publishers.
- Γαλανάκη, Ε. (2005). Ο παιδαγωγός Piaget: Σταχυολογώντας σημαντικές απόψεις του. *Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική*, 2, 227-237.
- Γαλανάκη, Ε. (2011). *Θέματα αναπτυξιακής ψυχολογίας: Γνωστική – κοινωνική – συναισθηματική ανάπτυξη*. Αθήνα: Διάδραση.
- Δεδούλη, Μ. (2002). Βιωματική Μάθηση-Δυνατότητες Αξιοποίησής της στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 6, 145-159.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison K. (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2021). *Διδακτικό Προσωπικό κατά Φύλο, Φορέα, Περιφέρεια και Νομό – Λήξη (04L)*. Ανακτήθηκε από: <https://www.statistics.gr/documents/20181/0897b5b7-ea30-5b75-9d5f-8e93303b9f51>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2016). *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Νέο Θεματολόγιο Δεξιοτήτων για την Ευρώπη. Συνεργασία για την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, της απασχολησιμότητας και της ανταγωνιστικότητας, COM(2016), 381 τελικό*. Βρυξέλλες, 10.06.2016. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0381&from=EN>
- Ζαγκότας, Β. (2021). *Διερεύνηση παραγόντων κινδύνου ως προς την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και δυνατότητες αντιστάθμισής τους*. (Διδακτορική Διατριβή). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Ζαρκάδας, Ν. (2018). *Η δομή της Εκπαίδευσης μετά την ψηφιακή επανάσταση και οι προκλήσεις του μέλλοντος, στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών*. (Διπλωματική Εργασία). Θεσσαλονίκη: Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης.
- Ι.Ε.Π. (2021α). *ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ 21+*. Ανακτήθηκε από: <http://iep.edu.gr/el/psifiako-apothetirio/skill-labs>
- Ι.Ε.Π. (2021β). *Πρόσκληση για υποβολή δήλωσης συμμετοχής στην επιμόρφωση μονίμων και αναπληρωτών/τριών εκπαιδευτικών Α/θμιας (νηπιαγωγεία-δημοτικά) και Β/θμιας (γυμνάσια) εκπαίδευσης για τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων για τα σχολικά έτη 2020-2021 και 2021-2022*. Ανακτήθηκε από: <http://iep.edu.gr/el/erga/prokyrikseis/proskliseis/proskliseis-gia-epimorfoiseis>
- Ι.Ε.Π. (2022). *Αποτελέσματα αποτίμησης της εφαρμογής των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων για το σχολικό έτος 2021-2022*. Ανακτήθηκε από: <http://iep.edu.gr/el/anakoinoseis-ergasthria-deksiotiton-menou>
- Kalantzis, M., & Cope, B. (2013). *Νέα μάθηση: Βασικές αρχές για την επιστήμη της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Κριτική.

- Κλημεντιώτη, Χ. (2019). *Παιδαγωγική επικοινωνία στη σχολική τάξη: Οι συναισθηματικές εμπειρίες των μαθητών Ε' και Στ' τάξης στα Μαθηματικά*. (Διδακτορική Διατριβή). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Κοσκοσίδου, Α. (2021). *Οι απόψεις των νηπιαγωγών για την καινοτόμα πιλοτική εισαγωγή των δράσεων «Εργαστήρια Δεξιοτήτων & δημιουργικής ενασχόλησης των μαθητών με την Αγγλική γλώσσα»*. Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Μαλαφάντης, Κ. (2005). *Το παιδί και η ανάγνωση: Στάσεις, προτιμήσεις, συνήθειες*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Μαλέτσκος, Α. (2015). *Συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές για τη βελτίωση των μεθόδων διδασκαλίας της Ελληνικής γλώσσας στο Δημοτικό σχολείο*. (Διδακτορική Διατριβή). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Μαμμούς, Κ. Κ. (2022). *Μέθοδοι διδασκαλίας στα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»: Απόψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης*. (Διπλωματική Εργασία). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Μάνεσης, Ν., & Κακαβάς, Κ. (2016). Διαδραστικός πίνακας και παιδαγωγική χρήση: Απόψεις εκπαιδευτικών. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 9, 6.
- Ματσαγγούρας, Η. (2008). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Μαχαιρίδου, Μ. (2020). *Μεθοδολογία εμφύχωσης Δεξιοτήτων Μάθησης του 21ου αιώνα (4Cs) (Γυμνάσιο) και Δεξιοτήτων Ζωής (Δημοτικό, Γυμνάσιο). Εργαστήρια Δεξιοτήτων - Θεματική Ενότητα: Δημιουργώ και καινοτομώ – Δημιουργική σκέψη & πρωτοβουλία*. Αθήνα: Ι.Ε.Π.
- Μπαμπάλης, Θ. (2011). *Η κοινωνικοποίηση του παιδιού στη σχολική τάξη. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Διάδραση.
- Νόμος 4692/2020. (Φ.Ε.Κ. 111/Α/2020). *Αναβάθμιση του Σχολείου και άλλες διατάξεις*.
- Οικονόμου, Α. (2017). *Επικοινωνία και διδακτική των Θετικών Επιστημών στο δημοτικό σχολείο: Μια μελέτη περίπτωσης για τη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών και των μαθητών*. (Διπλωματική Εργασία). Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Παπαστυλιανού, Α. (2020). *Η ομάδα ως ψυχοεκπαιδευτική και παιδαγωγική μονάδα: Χώρος και τρόπος ανάπτυξης των Δεξιοτήτων 21+*. *Εργαστήρια Δεξιοτήτων - Θεματική Ενότητα: Ζω Καλύτερα – Εν Ζην*. Αθήνα: Ι.Ε.Π.
- Πασιάς, Γ., Φλουρής, Γ., & Φωτεινός, Δ. (2016). *Παιδαγωγική και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Πραδάκη, Δ. (2022). *Διερεύνηση απόψεων των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας*

- Εκπαίδευσης σχετικά με τα εργαστήρια δεξιοτήτων 21ου αιώνα. (Διπλωματική Εργασία). Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.*
- Σταθάτου, Μ. (2021). *Αλλαγές στις μορφές της εκπαιδευτικής γνώσης και εισαγωγή αρχών ιδιωτικοποίησης στη σχολική εκπαίδευση: Μελέτη για τα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων 21»*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Στύλος, Γ. (2014). *Στάσεις και πρακτικές των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με τη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών. (Διδακτορική Διατριβή)*. Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Τριλίβα, Σ., & Αναγνωστοπούλου, Τ. (2008). *Βιωματική μάθηση: Ένας πρακτικός οδηγός για εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους*. Αθήνα: Τόπος.
- Τσώλη, Κ. (2018). *Διαπολιτισμική εκπαίδευση στο σχολείο του 21ου αιώνα: Διδακτικές προσεγγίσεις και βιωματικές δράσεις. Στην Εκδήλωση για την πανηγυρική λήξη του Ευρωπαϊκού Προγράμματος με τίτλο «Μιλώντας για τις Ευρωπαϊκές αξίες και τα δικαιώματα του Πολίτη σε Πολυ-πολιτισμικά σχολεία»*. Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet του Ε.Κ.Π.Α.
- Υπουργική Απόφαση 94236/ΓΔ4/2021 (Φ.Ε.Κ. 3567/Β/2021). *Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων όλων των τύπων σχολικών μονάδων, Νηπιαγωγείων, Δημοτικών και των Γυμνασίων*.
- Φρυδάκη, Ε. (2009). *Η διδασκαλία στην τομή της Νεωτερικής και της Μετανεωτερικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική.
- Φυλακτού, Κ. (2018). *Η βιωματική μάθηση και η σημασία της στην ενίσχυση του ρόλου των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. (Διπλωματική Εργασία)*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Χρήστου, Π. (2021). *Η εκπαιδευτική καινοτομία μέσα από την εφαρμογή της πιλοτικής δράσης των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων στα ελληνικά σχολεία της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. (Διπλωματική Εργασία)*. Κόρινθος: Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Abstract

During the 2021-2022 school year, the innovative lesson “Skills Labs” was introduced in the Greek school curriculum with the aim to enhance students’ everyday skills, life skills as well as technology and science skills. The principal aim of this research was to examine teachers’ familiarity on the suggested teaching methods which are the prerequisites for the effective implementation of the “Skills Labs”. Participants were 110 teachers of various specialties who completed a questionnaire assessing their experiences and views regarding the

“Skills Labs”. Results showed that teachers are familiar with alternative teaching methods such as the Experiential, Cooperative and Personalized methods. Most of the teachers, though, did not take full advantage of these teaching methods in class. This may reflect the fact that they lack adequate in-service training as well as teaching experience. Moreover, teachers’ teaching experience and level of education were significantly related to their teaching methods. It was also found that the effective implementation of the “Skills Labs”, according to teachers’ views, depends on various factors, such as students’ readiness, adequate teaching time, and classroom infrastructure. Finally, based on the results of this study, suggestions for educational policy are made.

Key-words: Skills Labs, Teaching methodology, Elementary Education, Experiential learning, Teachers’ views

Κυριάκος-Κυπριανός Ν. Μαρμούς

Εκπαιδευτικός ΠΕ81-Πολιτικός Μηχανικός
MSc Επιστήμες της Αγωγής Π.Τ.Δ.Ε.- Ε.Κ.Π.Α.
E-mail: kyriakosmammous@yahoo.gr

Κωνσταντίνα Α. Τσώλη

Επικ. Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε.- Ε.Κ.Π.Α.
Ιπποκράτους 20, Αθήνα 106 80
Τηλ.: 210 3688529
E-mail: nadtso@primedu.uoa.gr

Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης

Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε.- Ε.Κ.Π.Α.
Ναυαρίνου 13Α, Αθήνα 106 80
Τηλ.: 210 3688082
E-mail: kmalafant@primedu.uoa.gr

Θωμάς Κ. Μπαμπάλης

Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε.- Ε.Κ.Π.Α.
Ιπποκράτους 20, Αθήνα 106 80
Τηλ.: 210 3688507
E-mail: tbalalis@primedu.uoa.gr

Ευαγγελία Γαλανάκη

Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε.- Ε.Κ.Π.Α.
Ναυαρίνου 13Α, Αθήνα 106 80
Τηλ.: 210 3688089
E-mail: egalanaki@primedu.uoa.gr